

סימן לא.

בענין עד כמה התינוק מכיר לאמו

כתובות (נ"ט סע"ב): "תניא גדרה שלא להניק את בנה, בית שמאי אומרים שומטת דד מפיו, בית הלל אומרים כופה ומניקתו, נתגרשה אינו כופה, ואם היה מכירה נותן לה שכרה וכופה ומניקתו מפני הסכנה".

ופירש רש"י ז"ל: "שומטת דד מפיו, לא תניקו שחל הנדר אלמא לא משעבדה ליה: כופה ומניקה דמשעבדא ליה ולא חל הנדר: אם היה מכירה שאינו רוצה לינק מאחרת".

ובתלמוד שם (ס' א'): "עד כמה. (עד כמה חדשים אית לן למימר שיודע להכירה מלינק מאשה אחרת, רש"י), אמר רבא אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב שלשה חדשים. ושמואל אמר שלשים יום. ורבי יצחק אמר רבי יוחנן חמשים יום. אמר רב שימי בר אבי הלכה כרבי יצחק שאמר משום רבי יוחנן".

ובלומדי הדברים התעוררתי בס"ד בתרתי, **חדא** מדוע הוזקק התלמוד

לפסוק בהדיא דהלכה כרבי יוחנן, אחר שאנחנו יודעים שהלכה כמותו הן לגבי רב והן לגבי שמואל, ואפילו רבי יוחנן לבדו נגד שניהם, דהיינו נגד רב ושמואל הלכה כמותו, לדעת רבים מן הראשונים ז"ל כנודע ועיין בזה בספר יד מלאכי (כלל קנ"ב), ולגאון חיד"א ז"ל בספרו יעיר און (מערכת ה' אות ס"ו), ובספר אהל ישרים (מערכת ק' כלל ב'), ושדי חמד (מערכת ר' כלל כ"ט), ושור"ת פני מבין ח"ב (סימן שכ"ה אות י"ז), ובכל מה שצינתי בארוכה בחיבורי אות יעקב שעל

ספר יחי ראובן (מערכת ר' אות י"ט, ואות ל"ו), ובשנת תשל"ד הארכתי בקונטרס מיוחד בס"ד, השי"ת יעזרני להדפיס כל חידו"ת בקרוב אכ"ר.

ורתו מדוע אכן לא פסק התלמוד כשמואל, שלכאורה היה לו לתלמוד לפסוק כשמואל, וטעמו של דבר על פי מה שלימדונו רבותינו ע"ה שבכמה ענינים הלכה כרמב"ם ז"ל נגד שאר הפוסקים, מפני שהיה הרמב"ם ז"ל רופא גדול ובענינים ובהלכות שיש שייכות לרפואה יש לפסוק כמותו, וכמו שאמר רבינו הרשב"א ז"ל שבעניני פצוע דכא וכרות שפכה ראוי לסמוך בענינים כאלו על הרמב"ם שהוא מגדולי הרופאים, וכדכתבו בשמו בשו"ת תומת ישרים (סימן נ"א), ובשו"ת זקן אהרן (סימן קנ"ז) למהר"א הלוי ז"ל אב"ד קושטא תלמיד הרא"ם ז"ל ע"ש.

צא וראה לרבינו הגדול המהרש"ל ז"ל בספר תורה דיליה ים של שלמה חולין (פ"ג ס"ס י"ז) שכתב: "אף שהרשב"א חלק על הרמב"ם, מכל מקום נראה לי שסברת הרמב"ם עיקר וכו', וגם כל היכא דליכא הכרע מן התלמודים ראוי לתפוס דברי חכמים, וידוע שהיה הרמב"ם מן החכמים הגדולים ובעל סברא, ובפרט בעניני הטורפויות שהחמת הרפואה והטבע מסייע לברר דבר אמת מה שאינו מבורר להדיא מן התלמוד" עכ"ל, ועוד כתב מהרש"ל ז"ל (שם סימן מ"ד): "ורואה אני את דברי הרמב"ם ז"ל וכו', וכלל הרב כמה שאינו מוכרע מן

קלב

אוצר

סימן לב

ישעך

התלמוד ותלוי בסברא ראוי ללכת אחרי הרמב"ם ז"ל, שאין בעל סברה כמוהו, ובפרט במה שתלוי בטבעיות כי האי מילתא והדומה לו" ע"ש, ורבינו אור החיים הקדוש ז"ל בספרו פרי תאר (סימן ל"ו סוף אות ט"ו) כלל גדול נתן לנו: "ויש לך לדעת כי הרמב"ם רופא גדול הוא, ובכל כי האי גוונא אליו שומעין להיותו בקי, ומה גם דלא אשכחן דפליגי עליה גדולי המורים" ע"ש, ועיין בשו"ת אוהב משפט יו"ד (סימן כ"ו, דצ"ה ע"א), ובחיבורי זרע חיים (סימן ה') ואכמ"ל.

ולפי זה היה צריך התלמוד לפסוק כשמואל, שהרי שמואל רופא אומן היה, ובקי בטבעים עד למאד כנודע, וקשה מדוע נקבעה הלכה כרבי יוחנן.

ואמרת כי בס"ד דחדא מתרצת לחברתה, דאין הכי נמי היה צריך להיות הלכה כשמואל דרב גובריה טובא בחכמת הרפואה, אבל כאן יצא הדבר מן הכלל, מאיזה טעם שיהיה, ולכך הוזקק התלמוד לפסוק בהדיא דהלכה כרבי יוחנן, ונתיישבו שני הדקדוקים דילן גם יחד, דוק ועיין.

סימן לב.

בענין נתנה בנה למינקת אם מותרת לינשא מיד

כתובות (ס' ב'): "תנו רבנן נתנה בנה למינקת, או גמלתו, או מת מותרת, לינשא מיד. רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע סבור למיעבד עובדא כי הא מתניתא, אמרה להו ההיא סבתא בדידי הוה עובדא, ואסר לי רב נחמן, איני והא רב נחמן שרא להו לבי ריש גלותא שאני בי ריש גלותא דלא הדר בהו וכו'. והלכתא מת מותר, גמלתו אסור".

ופירש רש"י ז"ל: "נתנה בנה למינקת, זו שמת בעלה, או גמלתו בתוך זמנו, או מת: לבי ריש גלותא, אלמנות שהיו בהן מניקות ונתנו בניהם למניקה והתירן [רב נחמן] לינשא: דלא הדרי בהו, מניקה שפסקה להניק בניהם יראה לחזור בה, לפי שבני אדם מאוימים הם, אבל באינשי אחריני דלמא הדרא בה המניקה, וחוזר הבן אצל האם ומסתכן".

ובלומדי ענין זה נתעוררתי בכמה דקדוקים בענין, ואכתוב למזכרת לפי שעה עד שנעיין בה היטב בס"ד.

חדא יש לדקדק הנה פתח התלמוד בשלשה ציורים נתנה הבן למינקת, או גמלתו לבן, או מת הבן, ואם כן כשהתלמוד קובע הלכתא בענין זה מדוע קבע התלמוד בתרתי רק על גמלתו [דאסור] ועל מת הבן [דמותר], ומדוע התלמוד שייר והשמיט ציור "נתנתו למינקת", והוא דקדוק נכון.

וצריך לומר דהא כבר נפסק לדינא בעובדא דרב נחמן דכל כי האי לא מהני, שהרי רק לבי ריש גולה הותר, ומינה שלשאר אסור, ולא הוזקק התלמוד לפסוק הלכה גבי נתנה הבן למינקת שכבר נפסק מקודם ודוק. תו יש לעיין מה נאמנות יש להאי סבתא כנגד ברייתא שלימה המתירה, ומה גם שפותחת בלשון "תנו רבנן" שלשון זה מעיד